

## NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft:** -Voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijdsgrens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen  
-Tweede principiële goedkeuring

In het kader van decreet jeugddelinquentierecht en in het Vlaams Regeerakkoord worden duidelijke accenten gelegd naar een integrale en multidisciplinaire ketenaanpak jeugddelinquentie waar alle actoren, gaande van onderwijs, opleiding, welzijn, hulpverlening, justitie en politie versterkt samenwerken met de lokale besturen. Met een ketenaanpak willen we oplossingen realiseren dicht en nabij de leefsituatie van jongeren en jongvolwassenen. Deze integrale aanpak houdt ook de begeleiding in van het hele gezin van de jongere. Met dit ontwerp wordt voorzien in een verankering van een ketenaanpak jeugddelinquentie minimaal voor elk gerechtelijk arrondissement en wordt geregeld welke partners aan een casusoverleg in het kader van een ketenaanpak kunnen deelnemen, met welke finaliteit en volgens welke modaliteiten een casusoverleg met toepassing van artikel 458ter Strafwetboek kan plaatsvinden.

Om tegemoet te komen aan de vraag vanuit de jeugdmagistratuur naar meer differentiatie in de instroom in de gemeenschapsinstellingen voorziet dit ontwerp van decreet in de decretale verankering van kortverblijf voor een periode van maximaal 14 dagen in een afdeling van een gemeenschapsinstelling.

Aangezien de federale wetgever voor wat betreft verjaringstermijnen geen onderscheid maakt tussen minder- of meerderjarigen en de verjaringstermijnen uit het strafrecht blijven doorwerken in het jeugddelinquentierecht, wordt de maximale leeftijdsgrens voor het opleggen van reacties aan minderjarige verdachten en delictplegers en voor de uitvoering ervan opgeheven in het jeugddelinquentierecht, zodat de verjaringstermijnen daadwerkelijk ook bij minderjarige daders in acht worden genomen. Op die manier kunnen minderjarige daders eenmaal ze drieëntwintig jaar zijn, alsnog een reactie opgelegd krijgen voor het jeugddelict dat ze pleegden. Daarbij waakt de decreetgever erover dat de reacties steeds ten uitvoer worden gelegd op een wijze die is aangepast aan de leeftijd die de delictpleger heeft op het ogenblik van de tenuitvoerlegging, en die tevens garandeert dat minderjarigen gescheiden van volwassenen worden opgevangen, zoals vereist door het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind en Richtlijn 2016/800 'betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure'.

Teneinde de mogelijkheden van re-integratie van de minderjarige maximaal te realiseren voorziet de decreetgever dat elektronische monitoring ook in de fase van de voorlopige rechtspleging kan worden ingezet, zowel als op zichzelf staande reactie als ter ondersteuning van voorwaarden zoals het volgen van een opleiding, tewerkstelling of een andere zinvolle tijdsbesteding, een positief

project of ambulante maatregel. Een elektronische monitoring gaat steeds gepaard met begeleiding.

Met de terbeschikkingstelling krijgt de jeugdrechtbank een bijkomend instrument om een maatschappelijk antwoord te geven op mogelijke toekomstige, zeer ernstige feiten die een uitzonderlijke hoge maatschappelijk impact hebben. Dit ontwerp van decreet voorziet dat de jeugdrechtbank onder strikte voorwaarden een sanctie van gesloten begeleiding of langdurige gesloten begeleiding kan combineren met een terbeschikkingstelling voor een maximale duur van tien respectievelijk vijftien jaar afhankelijk van de strafmaat.

We maken ook de brug tussen het decreet jeugddelinquentie en het agentschap Justitie en Handhaving. Dit ontwerp van decreet voorziet in de mogelijkheid van noodzakelijke gegevensdeling met het agentschap Justitie en Handhaving dat instaat voor de controle op het individuele uurrooster en de uitvoering van de individuele voorwaarden in het kader van elektronische monitoring en de opvolging van de strafuitvoering indien de minderjarige verdachte of delictpleger de volle leeftijd van drieëntwintig jaar heeft bereikt. Gegevensdeling tussen actoren in het kader van jeugddelinquentie en het agentschap Justitie en Handhaving is tevens noodzakelijk in het kader van de overgang van minder- naar meerderjarigheid.

Bijlagen:

- Voorontwerp van decreet
- Voorontwerp van memorie
- Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- Advies van de Vlaamse Jeugdraad
- Advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit
- Advies van het Controleorgaan op de Politie Informatie
- Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie

## **1. SITUERING**

### **A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT**

Beleidsveld: Welzijn - Opgroeien en Justitie en Handhaving  
Inhoudelijk structuurelement: Jeugddelinquentierecht

### **B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN**

Voorliggend ontwerp van decreet werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 7 juli 2023 (DOC VR 2023 0707 DOC.0881/1BIS-3BIS).

## **Advies Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en Vlaamse Jeugdraad**

We ontvingen het advies van de Vlaamse Jeugdraad op voorliggend ontwerp van decreet op 6 september 2023 en van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin op 18 september 2023. In algemene zin signaleren zowel de Vlaamse Jeugdraad als de Vlaamse Raad een bezorgdheid i.c. het belang van een evenwicht tussen het perspectief welzijn en het perspectief justitie in het jeugddelinquentierecht.

We wensen te benadrukken dat het wijzigingsdecreet geen wijzigingen aanbrengt aan de grondbeginselen van het jeugddelinquentierecht.

De wijzigingen hebben betrekking op een 6-tal beleidsmaatregelen die toch ook onderling vaak sterk verschillen naar finaliteit. We gaan daarom gericht wijziging per wijziging verder in op een aantal bezorgdheden.

### **(1) Kortverblijf**

De Vlaamse Jeugdraad en Vlaamse Raad erkennen de voordelen van kortverblijf als snelle doorstart naar een ambulante reactie maar om een wijzen op de noodzaak om eerst een wetenschappelijk onderzoek uit te voeren alvorens over te gaan tot een algemene uitrol. Men vraagt zich ook af of er geen andere manieren mogelijk zouden zijn om een snelle doorstart van de noodzakelijke ondersteuning, begeleiding en/of behandeling te voorzien. Er worden dus vragen gesteld bij het subsidiariteitsprincipe bij de toepassing van het kortverblijf.

Wat de opmerkingen inzake kortverblijf betreft, kunnen we zeker ingaan op de vraag om kortverblijf te onderwerpen aan een wetenschappelijk onderzoek naar de doelgroepen, de gewenste en ongewenste effecten. We monitoren systematisch sowieso de instroom. Een decreetale grond is echter een eerste en belangrijke randvoorwaarde om kortverblijf te continueren. Gelet dat kortverblijf ook voldoet aan een beleidsnoodzaak en overigens door de jeugd magistratuur als positief geëvalueerd wordt. Maar in de uitvoering is er zeker aandacht voor de noodzaak tot wetenschappelijk onderzoek, maar we opteren er dus voor om eerst te voorzien in een legistische verankering.

### **(2) Ketenaanpak jeugddelinquentie**

De Vlaamse Jeugdraad en Vlaamse Raad moedigen een coördinatie en samenwerking tussen verschillende sectoren, actoren en lokale besturen in het aanpakken van jeugddelinquentie met bruggen naar de leefomgeving van jongeren aan, maar vragen om de finaliteit en doelgroep van een lokale ketenaanpak te verhelderen alsook duidelijke rechtswaarborgen voor de gegevensdeling, beroepsgeheim, etc. in te bouwen. In de adviezen wordt ook verwezen op het belang van een geïnformeerde bereidwilligheid bij de minderjarige. Daarenboven wordt door de Vlaamse Raad gewezen op verdere afspraken met bijv. de lokale besturen, de nodige randvoorwaarden naar capaciteit en de noodzakelijke opvolging en monitoring van de effecten op het terrein.

Zoals ook vermeld in het Regeerakkoord en de beleidsnota van de ministers van Welzijn en Justitie en is het de intentie om lokale besturen en welzijnsactoren te ondersteunen om geïntegreerd samen te werken in de ontwikkeling van een ketenaanpak voor situaties waarin er sprake is van een verontrustende situatie en delinquent gedrag. We doen dit nu door het voorzien van een decretaal kader, net om een aantal van de in de adviezen geuite bezorgdheden beter en uniformer te regelen. Zoals ook in het ontwerp opgenomen staat naast het voorkomen van recidive bij een ketenaanpak evident ook de goede opvolging van de jongere en zijn gezin voorop. Het voorgestelde casuoverleg biedt net de mogelijkheid om informatie te delen in functie van weging, dossiervorming en voorbereiding op een mogelijk traject binnen een ketenaanpak en dit om te vermijden dat voor elk casuoverleg afzonderlijk het akkoord van het parket moet worden gevraagd. We menen dat in het

ontwerp van decreet voldoende rechtswaarborgen zijn ingebouwd om de finaliteit en de modaliteiten van gegevensdeling bij een casusoverleg duidelijk af te bakenen. Verder zullen op niveau van een uitvoeringsbesluit ook nader zaken nog geregeld worden zoals bijvoorbeeld de rol van de (lokale) actoren, de doelgroep en nadere modaliteiten (bijv. ook inzake duurzame financiering en opvolging van de praktijken op het terrein). Het spreekt van zich dat we ons hiertoe laten inspireren door goede praktijken als ook het recent afgeronde onderzoek naar Kompas+ te Antwerpen.

### **(3) Elektronische monitoring**

Zowel de Vlaamse Jeugdraad als de Vlaamse Raad benadrukken dat moet worden vastgehouden aan het 'ultimum remedium' principe waarbij vrijheidsberoving enkel als uiterste maatregel mag ingezet worden. Er wordt ook uitdrukkelijk gevraagd naar evaluatie en transparantie over de pilootfase, een duidelijke visie, het belang van begeleiding en een duidelijke doelgroepomschrijving zoals bijv. in welke situaties, feiten, ...

Wat elektronische monitoring betreft, is het natuurlijk van belang dat dit al in het jeugddelinquentierecht van in het begin ingeschreven staat. Het mogelijk maken dat elektronische monitoring ook mogelijk is als maatregel in de voorbereidende rechtspleging is wat ons betreft een gevolg van de voorbereidende werkzaamheden waarbij gesignaleerd werd dat het consequent zou zijn om dit te doen, gelet dat alle andere reacties zowel in de voorbereidende rechtspleging als in de fase ten gronde mogelijk zijn. We benadrukken uitdrukkelijk dat we zeer bewust met een pilootfase starten in één afdeling van een gerechtelijk arrondissement, i.c. Antwerpen en dit net omwille van het innovatieve karakter van elektronische monitoring. Het is evident dat we in deze pilootfase de geuite bezorgdheden (doelgroep, netwidening, gewenste en ongewenste effecten, ...) nauwgezet zullen opvolgen. Mocht dit al niet duidelijk zijn uit het voorontwerp van decreet, benadrukken we eveneens dat er wel degelijk één op één begeleiding zal worden voorzien voor de minderjarigen onder elektronisch toezicht.

### **(4) Opheffing maximale leeftijdsgrenzen**

Binnen de Vlaamse Raad en Jeugdraad is geen draagvlak om de huidige maximale leeftijdsgrenzen in het geheel op te heffen, men kan akkoord gaan voor de berisping, de louter schuldigverklaring en maatregelen zoals herstelbemiddeling, begeleiding en/of behandeling. Er wordt ook gevraagd naar de motivatie, het doel om dit door te voeren.

We verwijzen hierbij naar een rechtsvergelijkende studie ter voorbereiding van dit ontwerp van decreet, waaruit blijkt dat in geen enkel van de buitenlandse, Europese rechtsstelsels een maximale leeftijdsgrens wordt gesteld aan het opleggen en uitvoeren van reacties op delicten gepleegd door minderjarigen. De motivatie voor deze maatregel is dus gebaseerd op internationale vergelijking, maar ook en misschien vooral nog omdat ervan uit slachtofferperspectief, een maatschappelijk antwoord op een jeugddelict mogelijk moet zijn zolang de verjaring niet is ingetreden. We opteren er niet voor om slechts een deel van de maatregelen, sancties toepasselijk te maken. Het openbaar ministerie en de jeugdmagistratuur moeten hierbij over de mogelijkheid beschikken alle reacties in het jeugddelinquentierecht te overwegen. We gaan hierbij verder in overleg met de partners en de federale overheid zodat een leeftijdsadequate opvolging en begeleiding mogelijk is.

### **(5) Terbeschikkingstelling**

De Vlaamse Jeugdraad vraagt om een structurele investering in capaciteit en kwalitatieve begeleiding voor jongeren, jongvolwassenen ook na afloop van de opgelegde reacties. De Vlaamse Raad en de Vlaamse Jeugdraad vragen om een duidelijke communicatie over de manier en duurtijd van deze opvolging naar jongere. De Vlaamse Jeugdraad doet daarnaast ook de oproep om de persoonlijke

situatie van jongeren in rekening te nemen gezien eenzelfde reactie niet in elke thuissituatie dezelfde impact heeft. De Vlaamse Raad pleit voor duidelijke termijnen en vooral van de uitklaring van de praktische modaliteiten.

Wat de terbeschikkingstelling betreft, verwijzen we ook naar het initiële jeugddelinquentierecht. De terbeschikkingstelling was door de decreetgever al ingeschreven in het decreet van 15 februari 2019. We maken voor de uitvoering ervan inderdaad bijkomende keuzes in functie van afstemming bijv. voor wat betreft de feiten waarvoor de terbeschikkingstelling in aanmerking komt. Ook voor de nadere inhoud en kwaliteitseisen van het medisch-psychologisch verslag op basis waarvan een terbeschikkingstelling mogelijk is, nemen we de nodige uitvoeringsbesluiten. Maar de terbeschikkingstelling is sowieso een maatregel op maat van de jongere, dat is geen algemene maatregel. Het medisch-psychologisch verslag dient daar ook toe. Bovendien is het aan de rechter om hier een termijn op te plakken, zodat de jongere altijd op de hoogte zal worden gesteld van de termijn van terbeschikkingstelling, net zoals de jongere op de hoogte is van de duurtijd van zijn opsluiting in geslotenheid. Het idee van de terbeschikkingstelling is, naast de bescherming van de maatschappij, ook vooral ingegeven om de jongere (al dan niet minderjarig op dat moment) verder te helpen met een behandelingsplan voor een bepaalde problematiek om herval en dus een nieuw verblijf in een instelling of detentie te vermijden.

### **(6) Gegevensdeling**

Wat de bezorgdheden inzake het delen van gegevens en de opmerking dat enkel de gegevens kunnen of moeten gedeeld worden die 'nodig' zijn, betreft: precies daarom wordt in een decretale grond voorzien die ook werd voorgelegd aan de Vlaamse Toezichtscommissie en de gegevensbeschermingsautoriteit. Verder verwijzen we ook naar het Vlaams Regeerakkoord waarin we de ambitie ook uiten om meer en beter samen te werken over de grens van de min- en meerderjarigheid heen. Hiermee geven we ook gevolg aan behoefte die ook op het werkveld leeft en gegevensdeling correct regelen is hierbij een belangrijke randvoorwaarde.

#### **Advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit**

We ontvingen op 14 september 2023 het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit waarbij het Kenniscentrum besliste te verwijzen naar het standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023 betreffende de redactie van normatieve teksten.

Bij de opmaak van voorliggend ontwerp van decreet werd rekening gehouden met:

1. De vereiste van noodzakelijkheid en evenredigheid van de gegevensverwerkingen die door het ontwerp worden geregeld;
2. De richtlijnen met betrekking tot de voorzienbaarheid van de verwerking van de persoonsgegevens.

#### **Advies van het Controleorgaan op de Politie Informatie**

Aangezien het voorontwerp ook een impact heeft op de verwerking van informatie en persoonsgegevens door en vanwege politie verleende het Controleorgaan op de Politie Informatie een advies op 5 september 2023.

Het bijgaande voorontwerp van decreet werd als volgt aangepast aan advies nr. DA230030:

- Het Controleorgaan stelt in randnummer 15 en 19 dat artikel 458 ter Sw. geen rechtsgrond kan vormen voor de uitwisseling van politiegegevens binnen een casuoverleg of een gezamenlijk dossieromgeving. Hiertoe dient de federale wetgever de Wet op het Politieambt aan te passen tenzij dit zou gebeuren op delegatie van het openbaar ministerie. De tekst van het nieuw ontworpen artikel 43/1 wordt in die zin aangepast.

- Gevolg gevend aan het advies van het Controleorgaan onder randnummer 17 dat de Vlaamse decreetgever de politie niet kan verplichten zich te rechtvaardigen voor een eventuele niet deelname aan een casusoverleg wordt in de memorie van toelichting verduidelijkt dat de motiveringsverplichting bij niet deelname niet geldt voor federale actoren.

### **Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie**

Op 12 september 2023 verstrekke de Vlaamse Toezichtcommissie het advies nr. 2023/095. Het bijgaande voorontwerp van decreet werd als volgt aangepast aan het advies van de VTC:

- Wat betreft het casusoverleg binnen een integrale en multidisciplinaire ketenaanpak jeugddelinquentiedeelname werd de verhouding met het bestaande decreet van 30 juni 2023 over de verwerking van de persoonsgegevens in het kader van een multidisciplinaire samenwerking bij deelname aan een casusoverleg op basis van artikel 458ter van het Strafwetboek verduidelijkt in de memorie van toelichting.
- In het nieuw ontworpen artikel 44/1 wordt een delegatie ingeschreven aan de Vlaamse Regering om de basisvereisten op te leggen voor de gemeenschappelijke dossieromgevingen voor het casusoverleg.
- Voor de gegevensverwerking in het kader van elektronische monitoring zal een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling worden uitgevoerd door de betrokken administraties. Het evaluatierapport van de pilootfase zal bezorgd worden aan de Gegevensbeschermingsautoriteiten. - Voor wat de terbeschikkingstelling bij de jeugdrechtbank betreft zijn de categorieën van betrokkenen, de categorieën van persoonsgegevens (recidiverisico; persoonlijkheid; omgeving en maturiteitsgraad) en de categorieën van ontvangers voldoende uitgewerkt in het ontwerp. De verwerkingsverantwoordelijke en bewaartermijn van gerechtelijke dossiers tot terbeschikkingstelling kunnen niet bepaald worden bij een Vlaams decreet aangezien dit federale materie betreft. Er wordt via artikel 39 van het ontwerp in artikel 42, § 3 wel toegevoegd dat de verwerkingsverantwoordelijke voor de uitvoering van de terbeschikkingstelling de uitvoerende dienst is.

## **2. INHOUD**

### **A. ALGEMENE TOELICHTING**

Voor de algemene toelichting wordt verwezen naar de memorie van toelichting.

### **B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN**

Voor de artikelsgewijze bespreking wordt verwezen naar de memorie van toelichting.

## **3. BESTUURLIJKE IMPACT**

### **A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID**

De voorliggende bepalingen hebben aan zich geen budgettaire impact.

Het betreft bepalingen voor de noodzakelijke rechtsgronden in functie van samenwerking tussen actoren (ketenaanpak), gegevensdeling tussen actoren in het jeugddelinquentierecht en het mogelijk maken van verdere uitvoering van bepalingen die dienden aangepast in functie van de geplande uitvoering (terbeschikkingstelling, maximumleeftijdsgrens) alsook decretale basis voor een pilootfase inzake elektronische monitoring en de differentiatie in de gemeenschapsinstellingen (kortverblijf).

Toekomstige uitvoeringsbesluiten worden voorgelegd aan de financiële overheden.

De Inspectie van Financiën verleende op 13 juni 2023 een gunstig advies (referentienummer 23\_2378).

Het begrotingsakkoord werd bekomen op 4 juli 2023.

## B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

## C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het ontwerp van decreet heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse Overheid.

## D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Met dit ontwerp wordt voorzien in een verankering van een integrale ketenaanpak jeugddelinquentie minimaal voor elk gerechtelijk arrondissement en een decretale rechtsgrond voor de Vlaamse Regering om subsidies te kunnen toekennen in het kader van een ketenaanpak jeugddelinquentie.

De lokale besturen hebben een belangrijke rol te spelen in de ketenaanpak jeugddelinquentie, waardoor de lokale integrale aanpak zeker een positief effect zal hebben op hun grondgebied. Dit is echter niet overal even noodzakelijk dus de inzet en betrokkenheid van de lokale besturen zal lokaal afhankelijk zijn en afhangen van de noden.

De overige wijzigingen hebben geen impact op de werking van de lokale besturen.

## **4. VOORSTEL VAN BESLISSING**

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar tweede goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijdsgrens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen;

2° de Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de Vlaamse minister bevoegd voor Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen zoals bepaald in artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS

De Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR